

Vint-i-cinc anys de la companyia teatral de Xesc Forteza

“El teatre no morirà mai”

Xesc Forteza és, així es defineix, un humorista. Humorista dedicat al teatre, a entretenir la gent. L'obra representada el 1992, per exemple, fou vista per 120.000 persones. I això només a Balears. Xesc Forteza compta per èxit totes les seves representacions d'aquests últims 25 anys.

Xesc Forteza és un home de teatre. Nascut en una família d'artistes —“el meu avi ja va ser un dels actors més famosos que hi ha hagut a Mallorca”—, duu el teatre i l'espectacle a la sang: “Crec que el primer biberó ja el vaig prendre dins un camerino”. Començà a actuar als sis anys i el 1937 ja es va convertir en professional a la companyia del seu avi.

Durant la postguerra, sent un adolescent, feia teatre en castellà, “aleshores ens prohibien fer-ho en mallorquí”, es justifica. Amb ganes de triomfar des de sempre, entrà dins la Companyia Artis, amb què va actuar durant els mesos d'estiu a la famosa sala de festes —ara ja desapareguda— Tagomago i durant l'hivern per Europa. El 1953 començà a escriure teatre, i el 1968 crea una companyia pròpia.

—Vostè té una companyia que any darrere any triomfa a Balears. Milers i milers de persones veuen les seves obres. I això que es diu que el teatre és en crisi...

—Sempre, sempre s'ha dit que el teatre és en crisi. Ara perquè hi ha vídeo, abans pel cine... Sempre s'ha dit que hi ha crisi, però jo crec que el teatre, l'espectacle sempre viurà. El teatre és una comunió entre autor i públic mitjançant l'actor, el teatre és diferent cada dia... no morirà mai.

—Però moltes subvencions necessita, o sembla necessitar ara, per a no morir...

—Això és ara, sí. Això ho està enterant. El fet que el teatre sigui subvencionat sense passar per un sedàs fi, honest, honrat i ben calculat perjudica moltíssim. El que fa aquest tipus de subvenció és que els autors ja no saben a què dedicar-se, es tornen funcionaris i això, per mí, és el pitjor que pot passar. Això duu el teatre per molt mal camí.

—¿La crisi, doncs, potser és deguda més aviat a una crisi de concepció del fet teatral, al fet que ja no queden empresaris disposats a arriscar?

—Sí, la meua companyia em sembla que és l'única, o de les úniques que queden a Espanya. Autofinçar un teatre avui dia és més difícil quasi que muntar un banc amb els teus duros.

—La professió d'actor té una gran atracció per molta gent quan es jove, però el professionalisme sol estar a l'abast de molt poca gent...

—¿Uf!, mira, si obres la caixa negra de la llista dels actors veuràs que el 90% dels que van ser un tant famosos ara fan o anuncis, o subhastes, o concursos... Avui dia l'actor està molt mal pagat. A Espanya i pertot. No hi ha feina per a tothom.

—Crisi, competència, i altres factors, però el fet és que vostè i la seva companyia ja fa 25 anys que triomfen any sí i any també, ¿com s'explica això?

—No ho sé, no sé si sóc un antediluvià, un fora de sèrie o què... No ho sé. Jo he fet sempre una feina honesta i he procurat sempre fer allò que m'ha semblat que podria encaixar millor dins la nostra societat. No sé si això és un secret o què és. Sí que estic segur que si jo fos només empresari em moriria de fam, si només fos autor, igual; si només fos actor encara esperaria ofertes... El que jo he procurat és fer-ho tot en un. Això ha estat el que m'ha permès viure del teatre. Això és l'explicació comercial. L'explicació de l'èxit de públic és un misteri, no ho sé, no crec que se sàpiga mai.

—El públic l'afavoreix i, en canvi, ignora molts altres grups de teatre, ¿quina explicació dona vostè a aquest fenomen?

—No ho sé. És realment molt trist... Jo estic convençut que el públic vol dis-

tracció, que l'entretenguin. I no dic que el facin riure, sinó que el distreguin. I jo els don distracció, s'ho passen bé durant dues hores. Jo no engany. Però això només s'aconsegueix amb feina, molta feina. Ara és febrer i represent una obra i sé que ja he de preparar l'obra que hauré d'estrenar al desembre, i això que no entenc més que una llibreta en blanc i un bolígraf. ¡És molt fàcil dir-ho! Tots aquells que sempre m'han criticat... El que em preocupa és que vinguin a veure'm.

—És cert que s'ha parlat molt malament de vostè i del seu teatre...

—Molt malament.

—... perquè diuen que fa un teatre molt fàcil, de simple entreteniment.

—No em preocupa gens ni mica. Quan jo em retiri serà quan reividincaran el teatre que faig. No m'han volgut creure quan era hora. ¡És clar que faig un teatre d'entreteniment!, però sempre dins l'interior del meu teatre hi ha pur teatre. I diré més: gràcies a mi, i també a la gent d'Artis, s'ha aconseguit que ara mateix hi hagi teatre mallorquí, i pens que això és molt important.

—He llegit que vostè creu que el teatre ha de ser fet amb la forma que parla el

poble. Que el teatre en català estàndard no pot funcionar, que ha de ser fet en català dialectal, en mallorquí, ¿és així?

—Sí. Estic segur que si al meu públic li parl amb català literari, vendrà a veure les meves obres la mateixa gent que va al teatre d'aquestes característiques: 50, 100 o 200 persones. Només. Al poble se li ha de parlar com ell parla. Això està demostrat. I jo continuaré fent el meu teatre en mallorquí.

—¿Em podria quantificar el seu èxit, quanta gent va a veure una obra seva durant un any, per exemple la de l'any passat?

—120.000 persones. És a dir, 120.000 entrades venudes.

—¿Quantes?

—(Rialles) ¡És bo de dir, eh? Sí, sí, 120.000 entrades venudes. Això vol dir unes 200 representacions. Moltes obres, a Madrid o a Barcelona, no arriben ni tan sols a les 100. Però és que jo necessit arribar a aquestes xifres, perquè muntar una obra costa molts cèntims, i és necessari fer moltes representacions per a recuperar costos i viure.

—L'home que aconsegueix aquestes xifres, ¿qui és realment? ¿com és?

—Un humorista, senzillament. Un home que li agrada escriure, dirigir i interpretar, però sobretot és un humorista encantat de la seva feina.

—L'èxit, ¿assegurat per sempre?

—Nooo. Es pot conèixer bé el públic, però no en tens mai la certesa absoluta. Has de renovar-te cada any. Has de guanyar-te'l cada vegada. El dia que no diguin: "¿què ja has vist en Xesc?, idè, ves-hi que és bona", serà un mal dia. En el fons l'únic que funciona és la propaganda que et fa aquell a qui has agradat.

Miquel Payeras

